

dicció de la *é* intermèdia), salvant Maella on hi ha altres fets desusats en el timbre de *e*.

DERIV.: *Pellada*. *Pellaire* [Labèrnia 1840]. *Pellam* [1545; *D*Ag.: Eivissa S. XVII]. *Pellanc* vig. [*D*Ag.]. *Pellanga*. *Pellangant*. *Pellar-se*, *pellat* [Belv.], i ocasionalment tr. 'fer que una ferida es pel·li': «La galerna i el llamp, el torb i la tempesta, / sobre l'ample terror l'han combatuda a ras / --- / entre les runes sobre dels fogars extingits, / enlaira el seu perfum, secret com la pregària; / i *pellà*, a poc a poc, viva mà solitària / els quatre rastres dels cavallers maleïts / --- / que floriria encara, si aquesta terra amarga / un dia fos coberta d'una crosta de sal. / Però l'alè de Déu novament hi circula! / I granant, en silenci, les espigues del mal, / ella traurà forment del jull i la cugula!», Màrius Torres, 1940. *Pelladura* [1465, Micer Joan]. *Pellament*. En altres llocs, o bé amb matís un poc diferent, es diu **empellar-se* [1934, *Dicc. Medic.* Corachan] b.-emp.: el Dr. Alsina i Bofill precisa que no és ben bé el mateix que *cicatritzar*: «una rascada o una llaga *s'empellen* quan es guareixen, en canvi una incisió *cicatritza* però no *s'empella*» (*Ann. Med. Acad. Ci. Me.* LXVIII, 688).

Pellassa. *Pellatge* [Bas, *D*Ag.]: «el 90 % de les dones que no crien els seus fills són unes bacones que no volen, am la por de desfigurar-se; el marit, que només les estima pel *pellatge*, també hi va bé», Coromines, carta del 18-XI-1902. *Pellejar*; *pellejador*, **pelleja* val. sembla que partint d'un sentit com 'pelleringa' hagi arribat a l'acc. 'fibló': «un parot és un insecte de l'Albufera, que nada i vola i, quan pica, deixa la *pejéca*», El Palmar (1962); l'únic enllaç fàcil en català fóra com a derivat de *pellejar*, però no descartem que es tracti d'un manlleu ja antic del cast. *pellejo* o *pelleja*, ni que pugui ser una supervivència mossàrab procedent de PELLICIA. *Pellenc*, *pellença*.

**Pelleny* 'espècie d'erer o garbell, fet com un timbal de pell, foradat d'una munició de foradets menuts' [1380] en un doc. de Ribes: «4 mudelons de blat, tot froment comú, un *paleyn* e un arer» (*BABL* VI, 471), mentre que el *D*Ag. només el recull com a femení *pellenya* (també *pall*-) «garbell porgador de filferro» i consta en efecte *pellenya* f. «porgador ordinari pel qual passen la terra del bassó abans de tirar-la al colador», en la indústria terrissera de la Selva del Camp i Breda (*BDC* IX, 79).

Més enllà del Pirineu: la forma gascona corresponent havia de ser *perenb*, *perenba*, que a la Vall d'Aran diuen avui *préy* a la parte baixa i central, i *préya* a la part alta, per a un garbell més fi que el que allà diuen *gribèl*: avui el fan amb filferro, Montcorbau, Gessa, però tant en aquest poble com a Vilac i Bagergue m'expliquen que abans es feien amb pell (Cor., *Voc. Ar.*, p. 97), cf. alvernès *pelencho* «crible de peau» (*TdF*), it. merid. *pellizz* id. (Abruzzi, Velletri, Canizzo, *REW* 6375); que s'han fet porgadors de pell, consta de Provença, Astúries, Catalunya, segons Krüger (*Provence*, 321, n. 4), i el *drai* figura traduït com «grand crible de peau pour nettoyer les grains» tant en el *PDPF* com en prov. modern (*TdF*).

Peller 'comprador-venedor de pells i roba vella' (1289): «Fo adordonat per lo St. Rey --- ab volentat de totz los bons menesterials de Perpenya --- que tot mercer e tot sabater e tot *peler* qui portassen neguna rauba a vendre», 1289 (*RLR* IV, 510); «sabent que no / ha ben pagat / dot encartat / --- / sens encantar, / fan estimar / qualche convés / d'aquells *pellés*, / ben subornat: / és-li liurat / totz a menys for», JRoig (*Spill*, 6912) («por convers, judío convertido, dedicado al comercio de ropa vieja», Chabàs); l'ofici es deia *pelleria*: «encara ordenaren que les carreres que són cubertes o escurides axí com la draperia, *pelleria*, corregeria, --- estien lo terç descubertes de nuyt e de dia, en manera que hom pusque veure los esmerç que s'i venen» en els docs. del Mostassà de València, a. 1322, 55. I avui tots dos formen part encara del llenguatge oral, a la zona central val.: cf. la *Pelleria* i *L'Hort del Peller* a Patraix, i a Mislata vaig sentir *pelleria* com a apel·latiu (més aviat que NL). *Pelleret*.

**Pelleric* 'costell' documentat en cat. només en textos del Maestr., CastPna. i Matarranya: els homes de Pena-roja el 1578 van enviar gent de justícia a Fòrnols «a derribar las horcas y *pelleric*, indebidament levantados», «qui prenga fruits --- estarà en lo *pellerich*, de missa dita fins a hora de tèrsia», S. XVI, Torre del Comte, on després consta que les armes ocupades seran rompudes i posades en el *pellerich* o un altre lloc adequat de la plaça (*Bol. Hist. Geogr. B. Arag.* II, 265; III, 156, 157, 158); «la capella nova de la Comunió de l'Església se à de fabricar --- per la arista de la paret que fa frontera a la porta major de dita Iglésia, y del cantó que mira al *polleric*» [sic?], a. 1662 (Traver, *Antigs. CastPna.*, p. 372); «al lladre lo subjectaven, ab argolles en un pal, clavat en una espècie de mola de molí, davant de ca la vila --- i allí estava un dia a la vergonya pública; ne dien lo *pelleric*» (Benassal), Girona, *Voc. Maestr.*; *pilleri* (Xodos, *GGRV Cast.* 581-2; *BSCC* xxv, 660). Mn. M. Milian, arxiver de l'Arxiprestal morellana em testifica que el costell on el condemnat era exposat a la vergonya es troba encara en els pobles morellans i en diuen *el pejerik* (ell creu que «perquè l'havien *pillat* en el fet», cosa increïble), 3-VI-1961. Mot en evident relació amb el fr. *pilori* [c. 1165], oc. ant. *espilori*, *espinglari*, *espingoli*, i sobretot *espilori* [S. XIII], i amb el port. *pelourinho* [1550, Machado], que no és mot gens recent.

El problema etimològic és obscur, però en tot cas s'imposa rebutjar totalment l'etim. que imposà Wartburg, contra el parer de Bloch (en l'ed. pòstuma d'aquest) d'un derivat de *PILA* 'pilar' amb un sufix baixllatí (!) *-orium*, com a impossible morfològicament i fonèticament, car l'accentuació francesa *-ori* ja s'hi oposa, la seva derivació híbrida és inversemblant i també s'hi oposen en tots sentits la forma portuguesa i la catalana, que ell ignora; en el *DECH* IV, 466a38-41, cridava jo l'atenció sobre la coincidència amb el gall. i port. *pelouro* 'còdol, palet arrodonit per les aigües', 'bala de mosquet', 'redolí per treure a la sort', mot segurament pre-romà (d'on potser 'rètol posat al costell avergonyint el condemnat?'); però això tampoc